

НАСТАВНИ ПРЕДМЕТ: СОЦИОЛОГИЈА  
СТУДИЈСКИ ПРОГРАМ: ВАСПИТАЧИ-ПРВА ГОДИНА  
ВЕЖБЕ ПО РАСПОРЕДУ: ПОНЕДЕЉАК, 11.05.2020.  
САРАДНИК У НАСТАВИ: МАС Невена Настић

### 43. СУБКУЛТУРЕ

Субкултуре се јављају као незаобилазни чинилац у сваком од изложених типова културе. Оне се разликују по својим културним обрасцима од културе преосталог дела друштва.

Друштвене групе које су носиоци субкултуре могу бити веома различите - од етничких, језичких, социјалних и професионалних група из једног ширег друштвеног оквира до навијача једног фудбалског клуба, хипика или натуралиста.

Субкултуре се испољавају у своја два основна вида – као поткултура која не доводи у питање основне вредности доминантног, владајућег, типа културе или као контракултура које је у супротности са тим вредностима.

#### Поткултура

Она се одликује посебним стилем и ставовима; обухвата, у оквиру целине, посебан начин живота, вредносни систем, идеје, норме и правила понашања.

Поткултуре се увек јављају са одређеним друштвеним групама (спортисти, естрадни уметници, панкери итд) и изражавају специфичности на нивоу правила понашања, одевања, укуса, забаве, разоноде, музике и спорта.

Поткултуре су организоване око одређених вредности које су углавном друштвено прихваћене, али се тим вредностима на нивоу поткултуре придаје већи значај. Зато се ствара низ поткултура које нису у супротности са глобалним системом и вредностима културе, јер се задовољавају симболичким облицима отпора и ритуалом као ознаком стила (бецеви, речник, одевање, мода итд).

#### Контракултура

Она се јавља када од владајуће културе одступе неке друштвене групе или појединци до те мере да се отворено супротстављају њеним вредностима и институцијама. То одступање може ићи чак до својеврсне патологије изражене у различитим облицима, као што су алкохолизам, наркоманија, проституција, криминал итд.

Појава контракултуре повезана је са општом радикализацијом и политизацијом неких слојева омладине, нарочито из средње класе. Идеје контракултуре најизраженије су у развијеним друштвима Европе и Америке, нарочито од друге половине XX века.

Контракултура се односила на алтернативне животне стилове који су означавали слободну љубав, одсуство контроле и забрана, живот у комунама, употребу халуциногених дрога, упознавање мистичних и егзотичних искустава, стварање

алтернативних религија и верских секти, достизање дубљих стања свести, слободно образовање, индивидуализам, андерграунд литературу, рок музику итд.

#### 44. ЈЕЗИК И СИМБОЛИЧКА КОМУНИКАЦИЈА

Језик и симболичка комуникација су изузетно важни садржаји културе и културне творевине, који су настали као продукт заједничког живота људи.

Језик је главно и најсавршеније средство споразумевања међу људима. Он је изграђен на друштвеним правилима која изражавају став заједнице према објективном свету и техничким правилима која су граматичко – синтаксичке природе.

Језик је темељ сваке културе који битно утиче на све остале њене елементе. Међутим, језик није једино средство споразумевања међу људима, јер мимо језика постоји мноштво других облика и канала комуникације, било свесних или несвесних, који су присутни нарочито приликом изражавања емоција или других ирационалних стања. Они су често изразитији и прецизнији и скупа се обично означавају као невербална комуникација или "неми језик", како то назива Е. Хол.

Симболичка комуникација

-Симболичка комуникација је преношење садржаја свести између људи, она их уједињује, одваја од животиња и чини могућим за деловање.

-Симболичка комуникација у потпуности прожима друштво.

-Да би се комуникација остварила, основни је услов да људи који су у комуникационој ситуацији имају заједнички симболички систем, да могу да кодују и декодују тај систем.

-Основни елементи комуникације су: 1) пошиљалац; 2) прималац; 3) начин или средство преко кога се преноси; 4) порука; и 5) ефекат поруке на оног који је прима.

У основи језика и симболичке комуникације стоји човекова способност служења симболима.

Језици као целине одражавају језичке заједнице које их употребљавају. Али свака језичка заједница садржи неколико варијетета језика који су међусобно функционално издиференцирани (економске, образовне, етничке, регионалне, професионалне и друге разлике).

Језичко раслојавање и језички варијетети имају различите узроке, облике и појавне манифестације: од географско- територијалних преко друштвено-културних до индивидуалних.

Тако се стварају специфични дијалекти "подјезици" (говорни језик, језик јавног саобраћаја, политичко-идеолошки језик, језици појединих струка и наука, поетски језик, улични жаргон и сл.

Због тога у сваком друштву важну улогу има стандардни или књижевни језик, као стручно нормиран и друштвено прихваћен облик језика, коме његове значајне функције у образовању, јавном животу, књижевности и култури обезбеђују друштвени статус какав имају поједини дијалекти.

## 45. МИТОЛОГИЈА

Митологија је веровање или уверење о постанку света, људи и њиховом положају у односу на спољне силе.

У митологији је увек реч о машти која настаје услед празнина у стварном сазнању.

У средишту митологије је мит - прича којој се придаје нарочит значај и која говори о пореклу свих ствари, о томе како је из хаоса настао свет, о светим лицима и јунацима, о томе како су смртни постали бесмртници и сл. Реч је о фантастичним остварењима људског духа.

Митологија се састоји од мистике и магије.

Мистика означава све оно што не може да се објасни здраворазумски или научно, дакле рационалним путем.

Магија означава вештину потчињавања својој вољи тајанствених сила природе, духова и демона.

Обично се разликују два типа магијске технике:

- имитативна магија која се састоји у подражавању појава које се хоће изазвати (имитација грома да би се добила киша); и
- магија путем "заразе", која се заснива на веровању да ако неко има посебну способност он може да је саопшти додиром.

Постоје две врсте магије: бела магија и црна магија.

-Бела магија је веровање да натприродне силе могу људима донети добро и корист, па се у том циљу призивају у помоћ небеске силе - добри духови. Бела магија се примењује у колективним акцијама, нарочито приликом лова, епидемија и ратова.

-Црна магија је веровање да натприродне силе могу људима донети несрећу, болест или смрт и она призива земаљске силе - зле духове. Црна магија се примењује у индивидуалним односима за nanoшење пакости и несреће непријатељу.